

LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRDÜKLERİ EĞİTİM HAKKINDAKİ BEKLENTİ ve GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Ercan ARI* - Elif PEHLİVANLAR* - Arif ÇÖMEK*

ÖZET

Ülkemizde her yıl milyonlarca öğrenci Yükseköğretimlerini gerçekleştirmek amacıyla üniversite giriş sınavlarına hazırlanmaktadır. Sınava hazırlanan öğrencilerden ancak küçük bir oranı Yükseköğretim kurumlarında öğrenim görme hakkını elde etmektedir.

Hızla değişen günümüz şartlarında sadece yükseköğretim kurumlarında lisans eğitimini tamamlamak yeterli olmamaktadır. Bu nedenle son yıllarda lisansüstü eğitime başvuran öğrencilerin sayısında belli bir artış yaşanmıştır. Lisansüstü eğitime başvuran adaylar farklı amaç ve kaygılar taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, da, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin lisansüstü eğitimlerine başlamadan önceki beklenti ve düşünceleri ile lisansüstü eğitime başladıktan sonraki beklenti ve düşüncelerini araştırmaktır. Araştırma kapsamında lisansüstü öğrencilerinin yaşadıkları sorunlar ile ilgili görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarında, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin meslek ve branşlarına göre fikirleri ve sorunları da karşılaştırılmıştır.

Araştırmayı sonuçlandırabilmek için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 2002-2003 bahar döneminde yüksek lisans ve doktora eğitimlerini gerçekleştiren öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu amaçla öğrencilere açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitimi, Öğrenci Görüşleri, Marmara Üniversitesi.

ABSTRACT

Many pupils study very hard to pass the entrance exam to attend a university. A small percentage of these pupils can have the right of attending a university. In the information century it is not enough for many people to graduate from a university. So, there is a rapid increase in the number of the application to graduate programs of the universities nowadays. These pupils have different intends.

The main aim of this study is to investigate the expectations and ideas of the graduate pupils before and after the programs. The ideas of the pupils about the problems they had during the programs were also evaluated. In the result of the study, graduate pupils'ideas and problems were also compared according to the pupils'occupations and branches.

For this research the ideas of the graduate pupils of the Marmara University were evaluated in the 2002-2003 academic year. For this purpose an inquiry were applied to the graduate pupils and the research findings were analyzed by the SPSS statistic program.

Key Words: Graduate, Ideas Of Pupil, The Marmara University.

GİRİŞ

Ülkemizde son yıllarda üzerinde en çok tartışılan konulardan biri insanlara verilen eğitimin niteliğidir. Bir toplumun insanların sahip olduğu eğitimin nite-

liği, o ülkenin gelişmişlik düzeyini belirleyen ölçüt olmuştur. Bunun için günümüzde bilgi ve eğitim; kalkınmanın, gelişmenin ve saygınlığın en etkili aracı olarak görülmekte, bu amaçla eğitim harcamaları toplumun insana, insan

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği A.B.D

gücü kaynaklarına yapılan en değerli yatırımı olarak nitelendirilmektedir.

Dünyadaki teknolojik gelişmeye ayak uydurabilmek ve ülkemiz insanına çağdaş toplumların yaşamına benzer bir yaşam sunabilmek için yükseköğretimde temel ilke nicelik değil nitelik olmalıdır. Nitelikli insan gücü ancak yüksek öğretim kurumlarında yaratılacak iyi bir öğretim ve araştırma ortamı sayesinde yetiştirilebilecektir.

Üniversiteler toplumların gelişmesi ve kalkınmasında öncülük eden kültürel, ekonomik, siyasal ve bilimsel hayatında en etkin rollerden birini üstlenen kültürel iletişim merkezleri haline gelmiştir (Ataunal, 1994).

Tarihsel gelişimi içerisinde incelediğimiz zaman üniversitelerin esas amacının kültürü geliştirmek ve yaymak olduğu görülür. Fakat zamanla buna çeşitli meslekler için gerekli olan temel teknik bilgileri sağlamak amacı da eklenmiştir. Gerçek bilimi yaymak orjinal araştırma yapmadan mümkün olamayacağına göre, doğal olarak üniversitelerin temel amaçlarından bir diğeri de bilimsel araştırmalar yapmaktır (Versan 1988).

Türkiye’de Yüksek Lisans, Lisansüstü Öğretimin ilk basamağı, üniversite öğretiminin ise ikinci basamağıdır. Yüksek Lisans, Lisans Öğretimine dayalı en az iki yarı yıllık ya da ortaöğretime dayalı en az 10 yarıyılık bir yükseköğretim programıdır. Bir yüksek lisans programından mezun olan kişiler İngilizce’de “**master**” Türkçe’de ise “**uzman**” sıfatlarını elde ederler. Bu sıfatların iletmek istediği; kişinin bir alanda uzmanlaştığı ve o alana hakim profesyonel konumuna geldiğidir. Tipik bir yüksek lisans programına bakıldığında, bu programdan mezun olan kişinin kapsamlı temel yöntem dersleri aldığı ve seçtiği özel bir alanda kapsamlı dersleri başarı ile tamamladığı görülebilir (<http://www.psikolog.org.tr>).

Master dereceleri üç şekilde sınıflandırılabilir :

- Seçilen belli bir konuda öğrenciye daha derinden bir bilginin verildiği programlar
- Öğrencinin seçtiği konuyu farklı bir durumda (kadın araştırmaları-tarih, edebiyat) ya da uygulamalı bir durumda (uygulamalı çevre biyolojisi) işleyen programlar
- Öğrencinin özellikle farklı dallara geçiş yaparak çalışma yapmasını sağlayan programlar (<http://www.globalvizyon.com>).

Doktora Eğitimi ise Lisansüstü Öğretimin son basamağıdır. Yüksek lisans eğitimlerini tamamlayan kişiler gerekli şartları sağladıklarında doktora programlarına kabul edilirler. Ders aşaması ve tez aşaması olmak üzere ikili bir sistemden oluşmaktadır. Doktorasını tamamlayan kişi Doktor unvanını alır (Başaran, 1996).

YÖNTEM

Amaç: Bu çalışmada, üniversitenin farklı bölümlerinde Lisansüstü Eğitimlerini gerçekleştiren öğrencilerin eğitimlerine yönelik tutum ve görüşleri belirlenerek, farklı bölüm ve branşların görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır.

Evren Ve Örneklem: Bu araştırmanın evrenini, Marmara Üniversitesinde Lisansüstü Eğitim gören öğrenciler oluşturmuştur. Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yüksek lisans ve Doktora eğitimlerini gerçekleştiren öğrenciler çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel bilgi formu ve 5 li Likert tutum ölçeği hazırlanarak, Lisansüstü öğrencilerine uygulanmıştır. (Yıldırım, Şimşek, 1999).

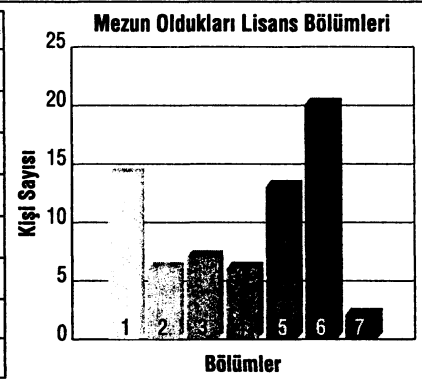
Verilerin Yorumlanması: Lisansüstü eğitim gören öğrencilere uygulanan tutum ölçeği bilgisayar ortamında SPSS 11.0 Paket programı kullanılarak yorumlanmıştır. Tutum Ölçeğinin alfa güvenilirlik katsayısı **0.73** olarak hesaplanmıştır. Ayrıca tutum ölçeğinde sorulara verilen cevapların yüzde ve frekans tabloları da çalışmanın bulgular kısmında yer almaktadır (Yıldırım, Şimşek, 1999).

BULGULAR

Araştırmayı sonuçlandırabilmek için uygulanan beşli likert tutum ölçeği SPSS 11. 0 paket programında değerlendirildikten sonra öğrencilerin mezun oldukları lisans programları, Lisansüstü Eğitimlerini gerçekleştirdikleri programlar, mezun oldukları Üniversitelerin isimleri tespit edilerek, sayıları ve yüzdeleri tablo haline dönüştürülmüştür. Tutum Ölçeği uygulanan öğrencilerden 14 kişi Doktora Programlarında, 54 Öğrenci ise Yüksek lisans Programlarında eğitim görmektedir. Araştırmanın bu bölümünde sonuçlar mümkün olduğunca tablolar halinde gösterilmiştir. Tabloların yorumlarına ise tartışma ve sonuç bölümünde yer verilmiştir.

Tablo 1.1. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lisans Bölümleri ve Frekansları

	Frekans	Yüzde
1. Fen Bil. Öğrt.	14	21
2. Fizik Öğrt.	6	9
3. İlköğr. Mat. Öğrt.	7	10
4. Kimya Öğrt.	6	9
5. Matematik Öğr.	13	19
6. Sosyal Bil. Öğrt.	20	29
7. Sosyoloji	2	3
Total	68	100,0



Lisansüstü Eğitimi Öğrencilerinin Gördükleri Eğitim Hakkındaki Beklenti ve Görüşlerinin Belirlenmesi

Tablo 1.2. Öğrencilerin Lisansüstü Eğitim Bölümleri ve Frekansları

	Frekans	Yüzde
1. Fen Bilgisi Öğrt.	20	29
2. İlköğr. Mat. Öğrt.	14	21
3. Matematik Öğrt.	12	18
4. Sosyal Bil. Öğrt.	14	21
5. Tarih Öğrt.	8	12
Total	68	100,0

Tablo 1.3. Öğrencilerin Mezun Oldukları Üniversitelerin Dağılımı

Üniversiteler	Frekans	Yüzde
Atatürk Üniv.	2	3
Boğaziçi Üniv.	4	6
Celal Bayar Üniv.	4	6
Karadeniz T. Üniv.	4	6
Marmara Üniv.	52	76
Sakarya Üniv.	2	3
Total	68	100,0

Tablo 1.4. Tutum Ölçeği Maddelerinin Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	Ort.	Ss	Karar
1. Lisansüstü eğitime başlamak en büyük hayalimdi	3,9744	1,2028	Katılıyor
2. Lisansüstü eğitime lisans eğitimim sırasında karar verdim	3,9487	1,3169	Katılıyor
3. Lisansüstü eğitime lisans eğitimimden sonra karar verdim	4,1026	1,1652	Katılıyor
4. Lisansüstü eğitime alan bilgimi geliştirmek amacıyla başladım	4,2821	0,8568	Çok katılıyor
5. Lisansüstü eğitime kariyer sağlamak için başladım	3,8205	1,0972	Katılıyor
6. Lisansüstü eğitime maddi kazanç sağlamak amacıyla başladım	4,0769	0,9565	Katılıyor
7. Lisansüstü eğitim yapmaya kendim karar verdim	4,5897	0,9095	Çok katılıyor
8. Lisansüstü eğitime başlamamda başka insanların fikirlerinden etkilendim	2,8718	1,4175	Kararsız
9. Lisansüstü eğitimde almış olduğum dersleri önceden inceledim	2,4615	1,2946	Katılmıyor
10. Lisansüstü eğitimde aldığım dersler bilgi olarak beni tatmin etmiştir	2,9231	1,2005	Katılmıyor
11. Lisansüstü eğitimimde daha farklı dersler almak isterdim	1,9487	1,0990	Katılmaz
12. Lisansüstü eğitimimde aldığım derslerin meslek hayatımda çok faydasını gördüm	3,5897	0,9657	Katılıyor
13. Lisansüstü eğitimimde almış olduğum derslerin şu ana kadar faydasını görmedim	3,9231	1,0358	Katılıyor
14. Lisansüstü eğitimimde yabancı kaynaklardan yeterince yararlanamıyorum	2,4359	1,3726	Katılmıyor
15. Lisansüstü eğitimimde kaynak olarak en çok internetten faydalaniyorum	3,3846	1,0666	Kararsız
16. Lisansüstü derslerim için gereken kitap ve dergileri temin etmede sıkıntı yaşıyorum	2,4359	1,1191	Katılmıyor
17. Lisansüstü eğitime başlamadan önce 1 yıl ücretsiz yabancı dil eğitimi görmeliyiz	4,0769	1,4759	Katılıyor
18. Lisansüstü derslerine giren hocalarımın ders öğretim yöntemlerini yeterli görüyorum	4,0000	0,8885	Katılıyor
19. Lisansüstü eğitim dersleri daha farklı metod ve teknikler ile öğretilmelidir	2,1795	0,8847	Katılmıyor
20. Lisansüstü eğitimde başka üniversitelerdeki hocalardan da zorunlu olarak ders alınmalıdır	3,4615	1,0966	Katılıyor

Tablo 1.5. Fen, Matematik ve Sosyal Alanlarda Lisansüstü Eğitim Gören Öğrencilerin Tutum Ölçeği Sonuçlarının Karşılaştı

	Fen alanı (N: 20)		Sosyal alanları (N: 22)		Matematik alanı (N: 26)		F	p
	x	ss	x	ss	x	ss		
S 1	3,50	1,42	4,50	0,67	4,22	0,97	3,03*	0,04
S 2	3,44	1,54	4,42	0,90	4,33	1,00	2,68	0,08
S 3	3,78	1,35	4,42	0,90	4,33	1,00	1,34	0,28
S 4	4,11	0,96	4,42	0,79	4,44	0,73	0,66	0,53
S 5	3,44	1,34	4,00	0,85	4,33	0,50	2,36	0,11
S 6	4,22	0,88	3,67	0,89	4,33	1,12	1,69	0,24
S 7	4,61	0,61	4,50	1,45	4,67	0,50	0,09	0,91
S 8	2,61	1,42	2,67	1,56	3,67	1,00	1,94	0,16
S 9	2,44	1,29	2,17	1,40	2,89	1,17	0,79	0,46
S10	2,89	1,13	3,00	1,41	2,89	1,17	0,03	0,97
S11	1,94	1,00	1,75	1,29	2,22	1,09	0,46	0,63
S12	3,50	0,92	3,42	1,16	4,00	0,71	1,09	0,35
S13	4,00	0,77	3,58	1,38	4,22	0,97	1,08	0,35
S14	2,94	1,59	2,00	1,13	2,00	0,87	2,47	0,12
S15	3,28	1,13	3,00	1,04	4,11	0,60	3,32*	0,04
S16	2,22	0,81	2,42	1,31	2,89	1,36	1,07	0,35
S17	4,06	1,51	4,00	1,76	4,22	1,09	0,06	0,94
S18	4,11	0,90	3,50	0,90	4,44	0,53	3,6*	0,04
S19	2,00	0,69	2,17	1,11	2,56	0,88	1,2	0,31
S20	4,17	0,71	2,83	1,03	2,89	1,05	10,3*	0

Yukarıdaki Tablo incelendiğinde 1.,15.,18. ve 20. maddelerde, bölümler arasında anlamlı fark vardır. Tutum Ölçeğindeki 1. madde duyuşsal bir özellik gösteren "Lisansüstü eğitime başlamak en büyük hayalimdi." sorusudur. 15. maddede "Lisansüstü eğitimimde kaynak olarak en çok internetten faydalanıyorum." sorusudur. 18. maddede "Lisansüstü derslerine giren hocalarımın ders öğretim yöntemlerini yeterli görüyorum." sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. 20. maddede ise "Lisansüstü eğitimimde başka üniversitelerdeki hocalardan da zorunlu olarak ders alınmalıdır." sorusu yer almaktadır.

TARTIŞMA ve YORUM

Araştırmanın sonuçları değerlendirilirken üç ana ölçütü ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Öğrencilerin Lisansüstü eğitimle ilgili duyuşsal fikirleri, lisansüstü eğitime başlamadan önceki fikir ve düşünceleri ile başladıktan sonraki fikir ve düşüncelerinden oluşan sorulara vermiş oldukları cevaplardan şu sonuçları çıkarmak mümkündür:

- Lisansüstü eğitimlerini gerçekleştiren öğrencilerin büyük bir kısmının (%78) idealist bir yapıda olduğu görülmektedir. Yine bir çoğunun (%77) lisansüstü eğitim yapmaya lisans eğitimleri sırasında karar verdiği, lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra ise bu düşüncelerinin pekiştiği fikri çalışmanın sonuçlarından anlaşılmaktadır.
- Öğrencilerin lisansüstü eğitimlerini gerçekleştirmeye yönelik karar vermelerindeki unsurlar incelendiğinde, üç ana unsur arasında öncelikli olarak alan bilgilerini geliştirmek amacı göze çarpmaktadır. İkinci unsur olarak maddi kazanç sağlama ve son olarak da kariyer sağlamak amacıyla yönelik, Lisansüstü eğitimlerini gerçekleştirmeye karar verdikleri sonucuna varılmaktadır.
- Öğrencilerin büyük bir kısmının Lisansüstü programlara başvururken kendilerinin karar verdikleri, başka insanların fikirlerinden fazlaca etkilenmedikleri anlaşılmaktadır.
- Öğrencilerin büyük bir kısmının Lisansüstü eğitimleri boyunca göreceği dersleri önceden incelemedikleri ve eğitimleri boyunca almış oldukları derslerin kendilerini bilgi olarak tatmin konusunda kararsızlık yönünde görüş bildirmişlerdir. Eğitimleri boyunca almış oldukları dersler dışında farklı bir ders almak istemedikleri düşüncesi araştırmanın sonuçlarından anlaşılmaktadır.
- Araştırma kapsamında çelişkili sonuçlar da yer almaktadır. Örneğin "Lisansüstü eğitimim boyunca almış olduğum derslerin şu ana kadar faydasını görmedim" sorusuna öğrencilerin büyük bir kısmı (%80) "Katılıyorum" şeklinde görüş bildirmelerine rağmen, "Lisansüstü eğitimim boyunca almış olduğum derslerin meslek hayatımda birçok faydasını gördüm" sorusuna da öğrencilerin büyük bir kısmı (%75) "Katılıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin belirli bir bölümünün kaynak olarak en çok interneti kullandığı, büyük bir kısmının en çok dergi ve kitapları kaynak olarak kullandığı görülmektedir.
- Öğrenciler en az bir yıl ücretsiz yabancı dil eğitimi görmek konusunda olumlu bir görüş bildirmekle beraber, eğitimlerini aldıkları ders hocalarının ders öğretim yöntemlerini yeterli görmektedir.
- Son olarak da öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%73) farklı üniversitelerin hocalarından da ders almak istemektedir.

Lisansüstü Eğitimi Öğrencilerinin Gördükleri Eğitim Hakkındaki Beklenti ve Görüşlerinin Belirlenmesi

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin lisansüstü eğitim konusunda bilinç yönünden eksiklerinin olduğu sonucuna varılmaktadır. Akademisyenlerde bu bilincin biraz daha gelişmiş olduğu görülmektedir. Yinede araştırma sonuçlarını değerlendirirken genel bir kanıya varmak doğru değildir. Çünkü her üniversitenin lisansüstü eğitim şartları ve programları farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle de araştırmanın farklı üniversitelerde uygulandıktan sonra, sonuçlar birbirleriyle karşılaştırılarak genel bir hüküm vermek bilimsel çalışma bakımından daha doyurucu sonuçlar verebilir.

KAYNAKLAR

- A., Aydoğan. “**21. Yüzyıla Girerken Eğitim**” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 10, S-111-116 (1994).
- Versan, Vakur. “**Yüksek Öğretimde Değişmeler**” Türk Eğitim Derneği Yayınları (1988).
- Başaran, İbrahim Ethem. “**Türkiye Eğitim Sistemi**” Ankara (1996).
- Yıldırım, Ali., Şimşek, Hasan. “**Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri**” Ankara 1999.
- <http://www.psikolog.org.tr/ple/3-ple.htm>.
- <http://www.globalvizyon.com/ingiltere/egitim/yukseklisans.asp>